

Final de curs

“Continuaran segregant, separant, multiplicant matèries optatives, fabricant adolescents semianalfabets i llicenciats analfabets del tot. Sembla que no passa res, però passa molt. I d’ací dotze mesos s’acabarà un altre curs, tal dia farà un any, i continuaran parlant.”

Final de curs, com cada any. Els qui vivim una part de la nostra vida dins del ritme escolar o acadèmic, potser hi som més sensibles, a aquests finals. De tota manera, supose que només se’n salva qui no té fills o no té memòria: qui no recorda ja el que significava, en la infantesa o l’adolescència, aquell sentiment que el final del curs era un final ben important: alguna cosa grossa i feixuga s’acabava, ens la llevàvem de damunt, i venia el temps de viure una mica de llibertat, de ser animalets sense horaris de classes, ni deures, llibres, mestres i la desgràcia de la vida. I com era de dur, i alhora ple d’expectativa, el començament del curs següent. En definitiva els ritmes anuals de la vida són això, i no els que marca el calendari legal. Són els ritmes de les collites i les faenes del camp, els ritmes del fred i la calor, aquestes veritats naturals. Bé, ja no són: eren. De tot això, ens queda la idea de separar un any de l’altre amb les vacances, i llavors el principi i el final de l’any no són desembre i gener, sinó juliol i agost, i ens ha quedat el final de curs. Que és també, com el temps de les collites, hora de fer festa o vacances i pensar: de què serveix, tot plegat?

De ben poc. Vostès deuen haver llegit o sentit parlar –aquests mesos passats, i aquests anys, sempre igual– de tot això de la crisi del sistema educatiu, el primari, el secundari o l’universitari. De la insostenibilitat de la barraca, del seu sentit incert, del seu cost, de les seues condicions poc habituals, del mal allotjament i del menjar que s’hi dona. No pensen que és només problema nostre, perquè tenim o hem tingut ministres i consellers d’educació particularment ineptes. Això darrer és cert, però el problema és universal i greu. Bill Clinton digué que era el tema central de la seua presidència (becàries a banda), i el seu possible successor ja diu el mateix. Tony Blair va fer mitja campanya electoral sobre el tema, i afirma que Gran Bretanya s’hi juga el *to be or not to be*. A França passa si fa no fa el mateix, i cada nou ministre i cada nou govern comencen de zero, a veure si en trauen l’aigua clara. I així tothom, almenys en aquesta part del món que en diem nord-occidental (els altres, sovint, han d’ocupar-se sobretot de mirar com mengen cada dia, o de l’espessor i longitud del vel islàmic). La conclusió és que ningú sap què fer-hi. El resultat és que l’educació, l’ensenyament,

l’escola de baix a dalt, va cada curs una miqueta pitjor.

Llavors, tot s’arregla amb reformes. Les quals, cada vegada, es presenten com a profundes i noves i, cada vegada, tenen com a efecte pervers deixar les coses més malament del que estaven. Jo, en el curs de tants cursos, ja n’he conegut tantes que n’he perdut el compte. Començant per la divisió de l’antic batxillerat en elemental i superior, ciències i lletres que m’agafà als catorze anys; passant pel famós “Llibre Blanc” del ministre Villar Palasí, que em va sorprendre en els meus primers anys de catedràtic d’institut; i acabant per les no sé quantes modificacions radicals dels estudis universitaris que m’han trobat ja instal·lat en aquesta il·lustre institució. Un perfecte desastre: gradual, anual, acumulatiu, implacable. Allò que un estudiant sabia quan aprovava el clàssic “examen d’estat”, no ho saben ara una dotzena de llicenciats junts. Allò que calia saber –escriure correctament, per exemple– per passar l’examen d’ingrés al batxillerat, és intrombable entre els qui passen massivament la fantasiosa prova de selectivitat. Coses que jo explicava, fa vint-i-cinc anys, als alumnes de cinquè de batxillerat, adolescents de quinze anys, no puc explicar-les ara als estudiants de facultat: no sabrien de què parlava. Tinc entès que això passa sobretot en el ram de “lletres”, on tota ignorància és sana, té curs legal i està prevista. I que no passa tant en “ciències”, on l’àlgebra és l’àlgebra i la química és la química. Afortunats. Però si encara és necessari saber la fórmula de l’àcid sulfúric o resoldre una equació, però no saber escriure amb punts i comes i qui eren els bizantins, és que alguna cosa molt greu s’ha ensorrat.

Ara ens recorden –sovint amb intencions no del tot confessables– el “nou valor” de les humanitats. Perfecte, però no m’ho crec. No crec que els governs d’ací o d’allà hi posen els recursos, els professors i els diners necessaris. No m’ho crec, perquè ells no s’ho creuen de debò, que vol dir en forma de partida pressupostària. I crec encara menys que ells creguen que la cultura és en primer lloc la cultura general, i que sense això tot és fracàs i desastres. Continuaran segregant, separant, multiplicant matèries optatives, fabricant adolescents semianalfabets i llicenciats analfabets del tot. Sembla que no passa res, però passa molt. I d’ací dotze mesos s’acabarà un altre curs, tal dia farà un any, i continuaran parlant.